

DEPREM FELAKETİ

Saffet Arıkan BEDÜK
TİD Genel Başkanı

Yüzyılın felaketi olarak adlandırılan deprem; Kahramanmaraş, Kilis, Diyarbakır, Adana, Osmaniye, Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman, Malatya ve Hatay'da büyük yıkıma yol açtı.

Türkiye, 6 Şubat 2023 Pazartesi günü Kahramanmaraş merkezli iki büyük depremle sarsıldı. 7,7 büyüklüğündeki ilk deprem Pazarcık ilçesinde saat 04.17'de meydana geldi. 7,7'lik bu depremin ardından saat 13.24'te bir deprem daha meydana geldi. Merkez üssü Elbistan ilçesi olan depremin büyüklüğü 7,6 olarak kaydedildi. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) internet sitesinde yer alan bilgiye göre sarsıntı yerin 7 kilometre derinliğinde oldu.

Bu depremlerin ardından 18.02.2023 tarihi 11.00 itibarıyla en büyüğü 6.6 olan 5.583 artçı deprem meydana gelmiştir (GAMER, 2023b). Yıkılan binaların enkazı altında kalan vatandaşları kurtarma çalışmaları ise hızla başlatılmıştır.

Yüzyılın felaketi olarak adlandırılan deprem; Kahramanmaraş, Kilis, Diyarbakır, Adana, Osmaniye, Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman, Malatya ve Hatay'da büyük yıkıma yol açtı. Bu büyük deprem felaketi sebebiyle, ülkede 7 gün süreyle "milli yas" ilan edildi.

8 Şubat 2023 tarihinde Cumhurbaşkanı kararıyla üç ay süre ile Olağanüstü Hal ilan edilmiştir: "Anayasa'nın 119. maddesi ile 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu'nun 3. maddesinin 1. Fıkrasının (a) bendine göre Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa illerinde 8/2/2023 Çarşamba Günü Saat 01.00'den İtibaren Üç Ay Süreyle Olağanüstü Hal İlan Edilmesi Hakkında Karar alınmıştır." (Resmî Gazete, 2023).

Kaynak: <https://www.dunya.com/gundem/ito-deprem-felaketi-icin-harekete-gecti-sekib-avdagicten-is-dunyasina-cagri-haberi-685225>

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından, felakete ilişkin 10 Şubat 2023 tarihinde yapılan açıklamaya göre; depremin 5. gününde 11 ilde toplam can kaybı 18 bin 991'e yükseldi. Yaralı sayısı 75 bin 523, yıkılan bina sayısı ise 6 bin 444 olarak ifade edildi (NTV, 2023; GAMER, 2023a). 18 Şubat 2023 tarihi itibarıyla AFAD kayıtlarına göre hasar tespit çalışmalarında belirlenen yıkılmış bina sayısı 18.200 olarak tespit edilmiştir. 13 Şubat 2023 tarihi saat 11:50 itibarıyla Elazığ dahil toplam 11 ilde can kaybı 31.226 olarak kayıtlara geçmiştir (GAMER, 2023d). 17 Şubat 2023 tarihinde İçişleri Bakanı Soylu tarafından can kaybı 39.672 olarak açıklandı.

AFAD (2023) tarafından 11.02.2023'te yapılan açıklamaya göre: bölgede AFAD, PAK, JAK, JÖAK, DİSAK, Sahil Güvenlik, DAK, Güven, İtfaiye, Tahliye, MEB, STK'lar ve uluslararası arama kurtarma personelinin oluştuğu toplam **32.484** arama kurtarma personeli görev yapmaktadır. Dışişleri Bakanlığı ile yapılan görüşmeler

neticesinde diğer ülkelerden gelen arama kurtarma personeli sayısı **8.294** olarak belirlenmiştir.

Ayrıca AFAD, Emniyet, Jandarma, MSB, UMKE, Ambulans Ekipleri, Gönüllüler, Yerel Güvenlik ve Yerel Destek Ekipleri'nden görevlendirilen saha personel sayısı ile birlikte bölgede görev yapan toplam personel sayısı **218.417**'dir (AFAD, 2023).

Afet bölgesine başta ekskavatör, çekici, vinç, dozer, kamyon, araç, treyler, greyder, vidanjör vb. iş makineleri olmak üzere toplam **10.436** araç sevk edilmiştir (AFAD, 2023).

Afet bölgelerine **39** vali ve **180** mülki idare amiri, **19** AFAD üst yöneticisi ile **68** il müdürü görevlendirilmiştir (AFAD, 2023).

Kaynak: <https://www.emlak365.com/emlak-haberleri/deprem-felaketi-yasanan-10-ilde-konutlari-yarisinin-deprem-sigortasi-yok-194579>

YIKICI BİR DEPREM

Kahramanmaraş'ta meydana gelen bu depremler; sismologlara göre Anadolu ve Arap Yarımadasına uzanan 100 kilometreden uzun bir çatlığa yol açtığı için bölge tarihinin en geniş etki yaratan depremlerinden biri olarak ortaya çıktı (BBC, 2023).

DEPREM NASIL MEYDANA GELDİ?

Dünya'nın kabuğu "levha" adı verilen iç içe geçmiş ama aslında birbirinden ayrı parçalardan meydana gelir. Bu levhalar sıklıkla hareket etme eğilimindedir ancak birbirine değen diğer parçaların baskısı sonucu bunu başaramaz. Ancak bazen bu levhalardan birinin üzerindeki baskı birikir ve daha sonra bu basınç enerji olarak yüzeye çıkar. Bu enerji yüzeyi hareket ettirir; yani deprem yaratır. Bu depremlerde Arap Levhası kuzeve doğru hareket ederek Anadolu levhasına baskı yaptı (BBC, 2023).

Bu levhalar arasındaki itme gücü ve baskı, geçmişte de çok ciddi sarsıntılara yol açmıştı. 13 Ağustos 1822'de aynı bölgede, aynı fay hattı üzerinde 7,4 büyüklüğünde bir deprem

meydana gelmişti. Sadece Halep'te 7 bin kişi; toplamda yaklaşık 20 bin can kaybı yaşanmıştı (BBC, 2023).

Doğu Anadolu Fay Hattı, "doğrultu atımlı" bir fay hattı olarak bilinmektedir. Bu tip fay hatlarında sert kaya blokları birbirlerine dikey bir hat üzerinde baskı uygular ve nihayetinde baskıya dayanamayan bir blok yatay olarak harekete geçer. Bu da öyle bir gerilim yaratır ki; deprem meydana gelir (BBC, 2023).

ABD'nin California Eyaletindeki San Andreas Fay Hattı, dünyanın en bilinen doğrultu atımlı fay hatlarından biri. O kadar uzun süredir sakin ki; felaket yaratacak bir depremin çok yakın olabileceği tahmin ediliyor. Kahramanmaraş depreminde ise bu kırılma, çok da derin olmayan bir yerde meydana geldi. İngiltere'deki Open Üniversitesi'nden jeofizikçi David Rothery, "Aynı büyüklükteki bir deprem yüzeye ne kadar yakın olursa o kadar büyük etki yaratır" diyor. Öte yandan binaların yeterince dayanıklı olmaması da çok sayıda kişinin hayatını kaybetmesinde etkili oldu (BBC, 2023).

İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Deprem Araştırma ve Uygulama Mer-

kezi (DAUM) Müdürü ve Jeoloji Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hasan Sözbilir, Türkiye'yi sarsan 7.7 büyüklüğündeki depreme ilişkin, "Bugünkü depremin olduğu bölgede, 500 yıldır stres biriktiren fay parçaları kırıldı. Bu fayların deprem üretme aralığı da 400-500 yıl olduğundan bilimsel anlamda bu faylar üzerinde deprem bekleniyordu. Bugün meydana gelen deprem, Doğu Anadolu Fayının güney kolları üzerinde, Malatya ile Hatay arasındaki fay parçalarının kırılması sonucu gerçekleşmiş olmalı" dedi (BBC, 2023).

DEPREMİN ETKİ ALANI

04.17'de meydana gelen ilk depremden sadece 11 dakika sonra, bölge 6,7 büyüklüğünde bir artçı şokla sarsıldı. Saatler sonra gelen 7,6 büyüklüğündeki ikinci depremin hemen ardından da 6 büyüklüğünde artçı sarsıntı meydana geldi. İngiliz Jeoloji Araştırma Merkezinden Roger Musson, "Bizim şu an gördüğümüz şey aktivitenin komşu faylara yayılması. Dolayısıyla bu hareketliliğin bir süre daha devam etmesini bekliyoruz" diyor. Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Haluk Özener de "Bu coğrafyada 24 yıldır gördüğümüz en büyük depremler karşı karşıyayız. Sınırlarımızı aşmış Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti, Irak ve Suriye'de hissedildi, hatta bazı yerlerde can kaybına yol açtı," dedi (BBC, 2023).

DEPREMİN BÜYÜKLÜĞÜ

AFAD depremin merkezini Doğu Anadolu Fay Hattı üzerinde, Gaziantep'in 26 kilometre doğusundaki, Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesi olarak açıkladı (AFAD, 2023). Ancak etki alanı bundan çok daha geniş oldu; deprem Kıbrıs, Lübnan, Irak, İran ve Suriye'de de hissedildi. Türkiye'nin kuzeyinde ve batısında da yer yer hissedildi (BBC, 2023).

Kaynak: <https://www.sabah.com.tr/galeri/kahramanmaraş-deprem/son-dakika-deprem-aciklamasi-uzman-jeofizikciden-carpici-sozler-japonya-ile-kiyaslanamaz>

20. yüzyıl boyunca Doğu Anadolu Fay Hattı çok az sayıda büyük deprem üretti. ABD Jeolojik Araştırmalar Merkezi'nin verilerine göre 1970'ten bu yana bölgede 6'dan büyük sadece üç deprem meydana geldi. Dünya genelinde bir yıl içerisinde 7'nin üzerinde meydana gelen deprem sayısı 20'yi geçmiyor. Bu da Pazartesi arka arkaya meydana gelen 7'den büyük iki depremi bir hayli olağandışı kılıyor (BBC, 2023).

2016'da İtalya'da meydana gelen 6,2'lik depremde 300 kişinin öldüğü düşünüldüğünde, Londra College Üniversitesi Risk ve Felaket Önleme Enstitüsü'nden Joanna Faure Walker, Türkiye'de meydana gelen depremin 250 kat daha fazla enerji ortaya çıkardığını söylüyor: "Son 10 yılda bu büyüklükte sadece iki deprem görüldü, bir önceki 10 yılda da bu şiddette dört deprem meydana gelmişti." (BBC, 2023).

Kahramanmaraş depremlerin ikisi aynı gün, 06.02.2023 Pazartesi günü aynı ilde yaşandı. Bugüne kadar dünyada görülen en büyük depremler 2011'de Japonya'da meydana gelen ve ardından ciddi tsunami dalgaları yaratan 9 büyüklüğündeki deprem ile 1960'ta Şili'de meydana gelen 9,5 büyüklüğündeki depremdi (BBC, 2023).

KAYNAKÇA

AFAD (2023) "Basın Bülteni", [https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-28\(11.02.2023\)](https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-28(11.02.2023)).

BBC (2023) "Kahramanmaraş depremi neden bu kadar yıkıcı oldu?" [https://www.bbc.com/turkce/articles/c3gnez8eq9qo\(07.02.2023\)](https://www.bbc.com/turkce/articles/c3gnez8eq9qo(07.02.2023)).

GAMER (2023a) "Kahramanmaraş Merkezli 11 İlde Meydana Gelen Deprem", Yayınlanmamış Bilgi Notu, 09.02.2023.

GAMER (2023b) "Kahramanmaraş Merkezli 11 İlde Meydana Gelen Deprem", Yayınlanmamış Bilgi Notu, 18.02.2023.

NTV (2023) "Yüzyılın felaketi | Kahramanmaraş merkezli

depremlerde can kaybı ve yaralı sayısında son durum," <https://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/yuzyilin-felaketi-kahramanmaras-merkezli-depremlerde-can-kaybi-ve-yarali-sayisinda-son-durum,PuIEUTHvEEGnugRgTIFyDA> (10.02.2023).

Resmî Gazete (2023) 6785 sayılı Cumhurbaşkanî Kararı (08.02.2023 tarih ve 32098 sayılı).

DEPREM YARDIM KAMPANYASI

06 Şubat 2023 tarihi 04.17'de Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesinde 7.7 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. İlk depremin ardından en büyüğü Elbistan merkezli 7.6 büyüklüğünde olacak şekilde çok sayıda deprem olmuştur. Bu deprem felaketi kış mevsiminde büyük yıkımlara, can kayıplarına ve yaralanmalara sebep olmuştur. Depremden etkilenen 10 ilimizde Olağanüstü Hal ilan edilmiştir.

Bu felaketten etkilenen insanlarımıza katkı sağlamak üzere Türk İdareciler Derneği olarak bir yardım kampanyası başlatılmıştır. T.C. Ziraat Bankası Başkent Şubesindeki IBAN93 0001 0016 8339 0090 5950 24 hesabına "Deprem Yardımı" için gönderilecek yardımlar amacına uygun olarak kullanılmak üzere AFAD hesabına aktarılacaktır. Üyelerimize ve kamuoyuna saygıyla duyurulur.

Türk İdareciler Derneği